

Hadiyth Ya 121 Misikiti Si Ya Kuchafuliwa Bali Ni Ya Kumdhukuru Allaah

عَنْ أَنَسٍ (رضي الله عنه) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((إِنَّ هَذِهِ الْمَسَاجِدَ لَا تَصْلُحُ لِشَيْءٍ مِنْ هَذَا الْبُؤْسِ وَلَا الْقَذَرِ، إِنَّمَا هِيَ لِذِكْرِ اللَّهِ تَعَالَى وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ)) أَوْ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - مسلم

Imepokelewa kutoka kwa Anas (رضي الله عنه) kwamba Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: **((Hakika hii Misikiti, haifai kukojoa wala kutia uchafu. Hakika imejengwa kwa ajili ya kumtaja Allaah na kusoma Qur-aan))** au kama alivyosema Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم).¹

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Haramisho la kukojoa Msikitini au kutupa uchafu wowote. Ikiwa ni wa najsi, basi haifai zaidi.
2. Ni wajibu kwa kila Muislamu kuhifadhi Misikiti, kwani ni sehemu inayofanywa 'Ibaadah.
3. Kuhifadhi Misikiti kwa kila njia, usafi, amani na usalama baina ya watu n.k.
4. Haifai kupiga gumzo Msikitini wala kutenda lolote isipokuwa kuswali na kumdhukuru Allaah (سبحانه وتعالى) kwa usomaji wa Qur-aan, tasbiyh n.k.
5. Kulinda Misikiti na kila ovu ni alama ya mapenzi ya Allaah (سبحانه وتعالى) na kuvitukuza vitukufu Vyake:

﴿ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظِمَ حُرْمَتَ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ﴾

((Namna hivi iwe, na anayevitukuza vitu vitakatifu vya Allaah basi [kufanya] hivyo ni kheri yake mwenyewe mbele ya Mola wake)).²

Na pia:

¹ Muslim.

² Al-Hajj (22: 30).

﴿ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظِمْ شَعِيرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ﴾

((Namna hivi, anayeziheshimu alama za [Dini ya] Allaah, basi hilo ni [jambo] la taqwa [uchaji Allaah] wa nyoyo)).³

6. Kwa minajili hiyo, Muislamu anatakiwa awe ni mwenye kuondosha kohozi au uchafu wowote anaouona Msikitini pasi na kumngojea mtu maalumu kama mhudumu au msafishaji. [Hadiyth: Imepokewa kutoka kwa Abu Dharr (رضي الله عنه) kwamba Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: **((Nilionyeshwa 'amali za Ummah wangu, nzuri na mbaya. Nikapata katika 'amali zao nzuri ni udhia unaoondoshwa njiani. Na nikapata katika 'amali zao mbaya kohozi linaloachwa Msikitini pasi na kuzikwa)).⁴**

---

³ Al-Hajj (22: 32).

⁴ Muslim.

Hadiyth Ya 122

Haifai Kupandisha Sauti Za Mazungumzo Misikitini

عَنْ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ الصَّحَابِيِّ (رضي الله عنه) قَالَ: كُنْتُ قَائِمًا فِي الْمَسْجِدِ، فَحَصَبَنِي رَجُلٌ، فَنَظَرْتُ فَإِذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ (رضي الله عنه)، فَقَالَ: اذْهَبْ فَأَتِنِي بِهَذَيْنِ، فَجِئْتُهُ بِهِمَا، قَالَ: مِنْ أَيْنَ أَنْتُمَا؟ قَالَا: مِنْ أَهْلِ الطَّائِفِ. قَالَ: لَوْ كُنْتُمَا مِنْ أَهْلِ الْبَلَدِ لَأَوْجَعْتُكُمَا، تَرْفَعَانِ أَصْوَاتَكُمَا فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! - البخاري

Imepokelewa kutoka kwa Swahaba, As-Saa-ib bin Yaziyd (رضي الله عنه) amesimulia: Nilikuwa Msikitini. Mtu mmoja akanirushia kijiwe. Nilipomtazama alikuwa ni 'Umar bin Al-Khattaab (رضي الله عنه). Akaniambia: "Nenda ukaniletee watu wale wawili". Nikaenda nikawaita. 'Umar akawauliza: "Nyinyi mmekuja kutoka wapi?" Wakamjibu: "Tunakutoka Twaafif" Akawaambia: "Lau mngelikuwa ni wenyeji wa mji huu, ningaliwapiga! Mnazinyanyua sauti zenu katika Msikiti wa Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله)"⁵

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Makatazo ya kupandisha sauti Msikitini hata ikiwa ni kwa kusoma Qur-aan au kumdhukuru Allaah (سبحانه وتعالى). Na inakuwa haraam inapokuwa inaleta tashwishi au mabishano. [Al-A'raaf 7: 55] Muislamu anatakiwa aifanye sauti yake wastani katika 'Ibaadah. Anaamrisha hivyo Allaah (سبحانه وتعالى):

﴿وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا﴾

((Wala usiiseme Swalaah yako kwa jahara [sauti kubwa] wala usiiseme kwa sauti ndogo, bali shika njia baina ya hizo [katikati, si kwa kelele wala si kwa kimya kabisa]))⁶

2. Inakuwa ni vizuri kumuashiria mtu au kumtupia kitu kwa ajili ya kumtanabahisha jambo badala ya kutoa sauti.

⁵ Al-Bukhaariy.

⁶ Al-Israa (17: 110).

3. Wajibu wa kutekeleza adabu za Msikitini zikiwemo kutokupandisha sauti, kutokuzozana, mijadala n.k.
4. Kuamrisha mema na kukataza maovu mahali popote khasa Msikitini ambako ni mahali patukufu kabisa wanapokusanyika Waislamu kwa 'Ibaadah zao.
5. Inaruhusiwa kiongozi kumuadhibu kwa kumpiga mtu anayekwenda kinyume na shari'ah za Dini.
6. Jukumu la kiongozi kuzuia maovu yanayotendwa popote. [Rejea Hadiyth namba 27].
7. Kutokuwaadhibu au kuwasamehe wageni wanaotenda maovu ambayo hayakuwekewa adhabu maalumu na shari'ah katika mji usio wao bila ya kujua.
8. Nyumba za Allaah (سبحانه وتعالى) ni kwa ajili ya 'Ibaadah na utiifu, hivyo inabidi kutekeleza humo yanayoamrishwa, kuepukana na yanayokatazwa kama yaliyotajwa juu, kufanya biashara n.k. [An-Nuwr 24: 36-38].
9. Kutukuza vitukufu vya Allaah (سبحانه وتعالى) ni dalili ya taqwa na mapenzi ya Dini yetu hii ya Kiislamu tukufu. [Al-Hajj 22: 30, 32].

Hadiyth Ya 123

Anayekwenda Kuswali Asile Kitunguu Au Kitunguu Thomu

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ (رضي الله عنه) أَنَّهُ خَطَبَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فَقَالَ فِي خُطْبَتِهِ: تُمْ إِنَّكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ تَأْكُلُونَ شَجَرَتَيْنِ مَا أَرَاهُمَا إِلَّا خَبِيثَتَيْنِ: الْبَصَلِ وَالثُّومَ! لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا وَجَدَ رِيحَهُمَا مِنَ الرَّجُلِ فِي الْمَسْجِدِ أَمَرَ بِهِ فَأُخْرِجَ إِلَى الْبَقِيعِ، فَمَنْ أَكَلَهُمَا فَلْيَمِتْهُمَا طَبْحًا - مسلم

Imepokelewa kutoka kwa 'Umar bin Al-Khattwaab (رضي الله عنه) kwamba alikhutubia Siku ya Ijumaa akasema katika khutbah yake: Kisha enyi watu! Mnakula miti miwili, siioni isipokuwa ni ya kukirihisha; kitunguu na kitunguu thomu; Hakika nimemuona Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) anaposikia harufu zake kwa mtu Msikitini, akiamrisha atolewe aende Al-Baqiy'. Atakayevila, basi aiue (harufu yake) kwa kuipika vyema.⁷

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Makatazo ya kula kitunguu na kitunguu thomu na chochote chenye harufu mbaya kwa anayekwenda Msikitini, ila ikiwa vimepikwa vizuri na harufu yake haipo tena.
2. Ni vizuri kwa Muislamu awe katika hali ya usafi kila mara na khasa anapochanganyika na wenziwe na mahali pa 'Ibaadah ili asikirihishe watu kwa uchafu na harufu mbaya.
3. Muislamu anapotaka kuswali au kwenda Msikitini, inampasa kubadilisha nguo zilokuwa chafu kwa mwenye kufanya kazi nje kwenye joto, au zinazonuka moshi wa sigara au aina yoyote ya harufu mbaya. Mwanamke pia anayekutoka jikoni baada ya kupika na kusafisha, inampasa aoge na avae nguo safi ndipo amkabili Allaah (سبحانه وتعالى) kwa 'Ibaadah ya Swalaah, kwani hata Malaika wanachukizwa na harufu mbaya.
4. Uislamu umesisitiza usafi wa mtu binafsi na pia unajali kuweko amani baina ya watu na kutoudhiana au kukirihishana kwa jambo lolote litakalosababisha chuki au kufarikiana.

⁷ Muslim.

5. Viongozi wa Misikiti wahakikishe na wachunge usafi wa Msikiti na kukataza yote yanayotendwa ambayo ni kinyume na adabu za Msikitini.
6. Allaah (سبحانه وتعالى) Anastahiki zaidi kuvaliwa nguo nzuri zenye manukato mazuri anapokabiliwa kwa ajili ya 'Ibaadah. Aameamrisha hivyo:

﴿يَبْنَىْ ءَادَمَ خُذُوْا زِيْنَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ﴾

((Enyi wanaadamu! Chukueni mapambo yenu wakati wa kila Swalaah)).⁸

Pia Hadiyth: ((**Hakika Allaah ni mzuri Anapenda vizuri**)).⁹

7. Usafi wa kila aina kwa ujumla utimizwe katika Swalaah; mwilini, nguo, mahali pa kuswalia n.k.
8. Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) ameamuru Waislamu wanapokwenda Msikitini kwa ajili ya Swalaah, wasiwe na harufu inayokutokana na kula vitu viwili ambavyo ni halaal kishari'ah, seuze Muislamu kutumia vya haramu ambavyo vina harufu mbaya kama sigara, n.k.

---

⁸ Al-A'raaf (7: 31).

⁹ Muslim.

Hadiyth Ya 124

Anayeapa Kwa Asiyekuwa Allaah Amekufuru

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) أَنَّهُ سَمِعَ رَجُلًا يَقُولُ: لَا وَالْكَعْبَةِ. فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: لَا يُحْلَفُ بِغَيْرِ اللَّهِ, فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: ((مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ كَفَرَ, أَوْ أَشْرَكَ)) رواه الترمذي وَقَالَ حَدِيثٌ حَسَنٌ

Imepokelewa kutoka kwa ‘Abdullaah bin ‘Umar (رضي الله عنهما) kwamba amemsikia mtu akiapa: Hapana! Naapa kwa Al-Kaabah! Ibn ‘Umar akamwambia: Haifai kuapiwa chochote isipokuwa Allaah, kwani hakika mimi nimemsikia Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) akisema: **((Mwenye kuapa kwa asiyekuwa Allaah hakika ameshakufuru, au ameshafanya shirki))**.¹⁰

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Haramisho la kuapia kitu au chochote isipokuwa kwa Jina la Allaah (سبحانه وتعالى).
2. Hatari ya kuapia kisichokuwa Allaah (سبحانه وتعالى) kinamtia mtu katika madhambi makubwa ya shirki. Na ikiwa amekusudia juu ya kwamba anajua ni kosa, kunamtoa mtu katika Uislamu.
3. Allaah (سبحانه وتعالى) Pekee Ndiye Mwenye Kustahiki kuapia chochote Atakacho, kwani Yeye Ni Muumba wa kila kitu. Na hivyo Ameapia vitu vingi katika Qur-aan. [Surah nyingi katika Juzuu 29-30 zimeanza na viapo].
4. Anapoapia jambo mtu, kisha akafanya kinyume chake, basi atimize kafara ya kiapo cha yamini. [Al-Maaidah 5: 89]. Hata hivyo, kiapo kisiapiwe kwa chochote isipokuwa kwa Jina la Allaah (سبحانه وتعالى).
5. Juu ya hivyo, Allaah (سبحانه وتعالى) Hamchukulii mtu kwa kiapo cha upuuzi ila kile kilokusudiwa kama Anavyosema:

¹⁰ At-Tirmidhiy na amesema ni Hadiyth Hasan.

﴿لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ﴾

((Allaah Hatokuchukulieni kwa viapo vyenu vya upuuzi walakini Atakuchukulieni kwa yaliyochumwa na nyoyo zenu. Na Allaah ni Ghafuwrun-Haliym Mwingi wa Kughufuria - Mpole Wa Kuwavumilia Waja)).¹¹ ila tu kiapo kisiapiwe kwa chochote isipokuwa kwa Jina la Allaah (سبحانه وتعالى).

6. Jambo la kuapa linachukuliwa wepesi na watu na hali linaweza kuwa ni la hatari mno, na Allaah (سبحانه وتعالى) Ametahadharisha kuhifadhi viapo vyetu. [Al-Maaidah 5: 89].

---

¹¹ Al-Baqarah (2: 225).

Hadiyth Ya 125
Madhambi Makubwa Ni Kumshirikisha Allaah, Kuwaasi Wazazi, Kuua Mtu,
Kuapa Uongo

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ (رضي الله عنهما) عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((الْكَبَائِرُ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَقَتْلُ النَّفْسِ وَالْيَمِينِ الْغَمُوسُ)) البخاري وفي رواية له: أَنَّ أَعْرَابِيًّا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الْكَبَائِرُ؟ قَالَ: ((الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ)) قَالَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: ((الْيَمِينُ الْغَمُوسُ)) قُلْتُ: وَمَا الْيَمِينُ الْغَمُوسُ؟ قَالَ: ((الَّذِي يَقْتَطِعُ مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ!)) يَعْنِي: يَمِينٌ هُوَ فِيهَا كَاذِبٌ

Imepokelewa kutoka kwa ‘Abdullaah bin ‘Amri bin Al-‘Aasw (رضي الله عنهما) amesema kuwa Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Madhambi makubwa ni kumshirikisha Allaah, kuwaasi wazazi wawili, kuua nafsi na yamini [kiapo] ya uongo**)).¹² Na katika riwaaya nyingine: “Alikuwa Mbedui mmoja kwa Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) akamuuliza: Ee Mjumbe wa Allaah? Ni yepi madhambi makubwa? Akasema: ((**Kumshirikisha Allaah**)) Akasema: Kisha yepi? Akasema: ((**Yamini ya uongo**)). Nikauliza: Ni ipi yamini ya uongo? Akasema: ((**Ni ambayo mtu hujichukulia mali ya Muislamu!**)) yaani akaapa kwa uongo.¹³

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Uharamisho wa kuapa uongo na zaidi inapokuwa ni kwa ajili ya kula mali za watu bila haki/kwa ubatilifu, ikiwa ni kwa ribaa au kwa dhulma ya aina yoyote. [Al-Baqarah 2: 188, An-Nisaa 4: 29].

﴿وَأَخْذِهِمُ الرِّبَا وَقَدْ هَرَبُوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ

عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٩﴾

((Na kwa [sababu ya] kula kwao ribaa, na hali wamekatazwa wasiile, na [kadhalika] kwa kula kwao mali za watu kwa ubatili. Basi Tumewaandalia makafiri, nao ndio wao, adhabu iumizayo)).¹⁴

---

¹² Al-Bukhaariy.

¹³ Al-Bukhaariy.

¹⁴ An-Nisaa (4: 161).

2. Kiapo cha uongo ni miongoni mwa madhambi makubwa yanayostahiki adhabu kali kutoka kwa Allaah (سبحانه وتعالى).
1. Kiapo cha uongo kimesawazishwa kuwa sawa na kumshirikisha Allaah (سبحانه وتعالى) na kuua mtu, na kuasi wazazi, kwani yote ni dhulma zinazohusiana na haki za watu. [Rejea Hadiyith namba 19].
3. Aina ya viapo ni vitatu; (i) *Al-Yamiyn Al-Ghamuws* (Kiapo cha uongo): Ni kula kiapo huku anakusudia kuongopa, kama vile kusema: “Wa-Allaahi nimenunua kitu kadhaa kwa shilingi laki moja”, naye hakukinunua hivyo. Hukmu yake: Atimize kafara. [Al-Maaidah 5: 89]. Lakini kafara pekee katika kiapo hiki haitotosha, bali pamoja na kafara, mhusika anatakiwa alete tawbah na kuomba maghfirah (msamaha), kwani kosa hili ni kubwa sana, na hasa ikiwa yamini hiyo itamfikisha kwenye kumega haki ya mtu mwengine Muislamu kwa njia isiyo ya halaal. Hii ndio kauli ya jamhuri (Wanachuoni wengi). (ii) *Al-Yamiyn Al-Laghw* (Kiapo cha upuuzi): Ni kile kipitayo ulimini mwa Muislamu bila kuikusudia, kama yule ambaye katika mazungumzo yake hujitokeza kwa wingi mno wa neno: “Wa-Allaahi hapana”. Hukmu yake ni: **((Allaah Hatokushikeni kwa viapo vyenu vya upuuzi))**.¹⁵ (iii) *Al-Yamiyn Al-Mun’aqidah* (Kiapo cha kufungika): Ni kukusudia jambo la baadaye. Kama vile Muislamu kusema: “Wa-Allaahi nitalifanya jambo kadhaa” Au “Wa-Allaahi sitolifanya...” kisha akafanya kinyume chake. Hukmu yake: **((Lakini Atakushikeni kwa mnavyoapa kweli kweli kwa makusudio))**.¹⁶
4. Hii ni tahadhari kwetu tusiingie katika madhambi hayo makubwa ambayo yanaangamiza kama yalivyotajwa hapa shirki, kuwaasi wazazi, kuua pasi na haki na pia yamini ya uongo.

---

¹⁵ Al-Maaidah (5: 89).

¹⁶ Al-Maaidah (5: 89).

Hadiyth Ya 126
Muumin Si Anayekashifu Watu, Au Kulaani, Kunena Machafu Au Mwenye Ufidhuli

---

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ مَسْعُودٍ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلَا اللَّعَّانِ وَلَا الْفَاحِشِ وَلَا الْبَذِيءِ)) رواه الترمذي وَقَالَ حَدِيثٌ حَسَنٌ

Imepokelewa kutoka kwa 'Abdullaahi bin Mas'uwd (رضي الله عنه) amesema: Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: **((Muumin si yule anayekashifu vibaya watu, wala anayelaani sana, wala anayenena machafu, wala mfedhuli na mtovu wa adabu)).**¹⁷

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Ukamilisho na uthibitisho wa Imaan ya Muumin ni kutokuwa na sifa mbovu kama hizo za kukashifu, kulaani, kunena machafu na utovu wa adabu.
2. Uislamu unasisitiza tabia njema, kwani ni sababu kuu ya kuweko amani baina ya watu na unazuia ufidhuli na mtafaruku.
3. Muumin anapaswa kuwa na tabia njema na kujiepusha na tabia ovu kama alivyotufunza Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) katika Hadiyth nyingi [Hadiyth namba 21, 22, 23, 65, 67, 94, 95]. Naye ni kigezo bora kabisa kwetu kwa tabia na hulka zake. [Al-Qalam 68: 4, Aal-'Imraan 3: 159, At-Tawbah 9: 128]. Na inapaswa kumfuata. Anasema Allaah (سبحانه وتعالى):

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ

كَثِيرًا ﴿٢١﴾

((Bila shaka mnao mfano mwema [ruwaza nzuri] kwa Mtume wa Allaah, kwa mwenye kuwa na matarajio ya Allaah na Siku ya Mwisho, na kumdhukuru Allaah kwa wingi)).¹⁸

---

¹⁷ At-Tirmidhiy na amesema: Hadiyth Hasan.

¹⁸ Al-Ahzaab (33: 2).

4. Ulimi wa Muumin unapasa kutoa maneno mazuri daima na si maovu yanayompatia dhambi. Hadiyth kadhaa zimeonya kuhusu maovu ya ulimi. [Rejea Hadiyth namba 87, 88, 89, 93, 98].
5. Maneno maovu, kulaani, kukashifu n.k. ni miongoni mwa dhambi zinazohusiana na haki za watu, nazo Allaah (سبحانه وتعالى) Hazisamehi hadi aliyetendewa asamehe, au malipo ni Siku ya Hesabu kwa kuchukuliwa mema yake mtu na kutupiwa madhambi. [Rejea Hadiyth namba 19].
6. Maneno maovu na machafu ni ukosefu wa kuwa na haya jambo ambalo Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) amelilinganisha na Iymaan. [Rejea Hadiyth namba 69].

Hadiyth Ya 127

Watakaokuwa Karibu Na Mbali Kabisa Na Mtume Siku Ya Qiyaamah

عَنْ جَابِرٍ ((رضي الله عنه)) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ وَأَقْرَبَكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا، وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إِلَيَّ وَأَبْعَدَكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، الثَّرَثَارُونَ وَالْمُتَشَدِّقُونَ وَالْمُتَفَيِّهُونَ)) قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ عَلِمْنَا الثَّرَثَارُونَ وَالْمُتَشَدِّقُونَ، فَمَا الْمُتَفَيِّهُونَ؟ قَالَ: ((الْمُتَكَبِّرُونَ)) رواه الترمذي وَقَالَ حَدِيثٌ حَسَنٌ

Imepokelewa kutoka kwa Jaabir ((رضي الله عنه)) kwamba Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Hakika wanaopendeza mno kwangu na watakaokuwa karibu mno nami kwa maskani Siku ya Qiyaamah, ni wale wenye tabia njema. Na hakika wanaochukiza mno kwangu na watakaokuwa mbali nami Siku ya Qiyaamah, ni wale wenye porojo, wanaojigamba na "mutafayhiquwn"**)). Wakauliza (Maswahaba): Ee Mjumbe wa Allaah! Tumewajua wenye porojo na wanaojigamba. Je, *mutafayhiquwn* ni wapi? Akajibu: ((**Ni wenye kiburi**)).¹⁹

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Himizo la kuwa na tabia njema ambayo itamjaalia Muislamu kuwa karibu na Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) Siku ya Qiyaamah. Na Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amefunza mengi kuhusu tabia njema, kwa kauli na vitendo. Allaah (سبحانه وتعالى) Amemsifu:

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

((**Na bila shaka una khulqa [tabia] njema kabisa**))²⁰

2. Makatazo ya kutoa porojo, kwani humpeleka mtu kusema yasiyopasa na yatakayomghadhibisha Allaah (سبحانه وتعالى), au kuudhi watu kwa kila aina za uovu wa ulimi; ghiybah, namiymah, kejeli, istihzai, kuvunja heshima n.k.

¹⁹ At-Tirmidhiy na amesema Hadiyth Hasan.

²⁰ Al-Qalam (68: 4).

3. Kuzuia ulimi usinene ila yaliyo mema. Aayah na Hadiyth kadhaa zimeonya kuhusu ulimi na madhara yake. [Qaaf 50: 18, Al-Israa 17: 36, Al-Hujuraat 49: 11-12, An-Nuwr 24: 15].
4. Desturi ya Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) kuwafunza Maswahaba msimati isiyozoeleka baina yao katika kuzungumza lugha ya Kiarabu. Lakini hii isifahamike vibaya kwa kuwa Muislamu hapaswi kuzungumza maneno magumu yasiyofahamika khasa ikiwa anaozungumza nao si wenye ujuzi wa lugha anayoizungumza, bali adhihirishe kauli yake ieleweke kwa kutumia maneno ya kawaida. Katazo hili liepushwe katika uandishi pia.
5. Makatazo ya kujigamba na kuwa na majivuno na kiburi.

Hadiyth Ya 128

Amelaaniwa Mke Anayemkatalia Mumewe Kujimai Bila Ya Sababu

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَأَبَتْ فَبَاتَ غَضَبَانِ عَلَيْهَا لَعْنَتُهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ)) متفق عليه وفي رواية: ((حَتَّى تَرْجِعَ))

Imepokelewa kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) amesema: Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Mwanamume atakapomwita mkewe kitandani** [ili alale naye] **akakataa, akalala** [mume huyo] **akiwa amemkasirikia** [mkewe], **Malaika watamlaani** [mke huyo] **mpaka apambaukiwe**)).²¹ Na katika riwaya: ((**Mpaka arejee**)).

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Mke anapaswa kutimiza haki ya mume kwa kumuitikia anapomhitaji kitandani. Isipokuwa tu anapokuwa katika hali ya hedhi, kwani hilo limekatazwa na Allaah (سبحانه وتعالى):

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَأَعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾

((Na wanakuuliza kuhusu hedhi. Sema: “Hiyo ni adha [uchafu]; basi waepukeni wanawake [wanapokuwa] katika hedhi. Wala msiwakaribie [kujimai nao] mpaka watwaharike. Watapotwaharika, basi waendeeni [waingilieni jimai] kupitia pale Alipokuamrisheni Allaah.” Hakika Allaah Anapenda wenye kutubia na Anapenda wenye kujitwaharisha)).²²

Ama katika hali ya ugonjwa au machofu makali, mume anapaswa kumvumilia mkewe katika hali hiyo. Na mke anapokuwa katika Swam ya Ramadhaan, hapasi kumtii mumewe kwa hilo.

²¹ Al-Bukhaari na Muslim.

²² Al-Baqarah (2: 222).

2. Mwanamke asipomkidhia mumewe haja yake ya kitendo cha ndoa, anastahiki adhabu ya kulaaniwa na Malaika mpaka akiamka asubuhi. Hii inadhihirisha jinsi gani umuhimu wa jambo hili, kwani litaweza kumzuia mume asitoke nje kutenda maasi ya zinaa.
3. Mwanamume kawaida ni mwenye matamania zaidi ya kitendo cha ndoa kuliko mwanamke, na ni hikma ya Allaah (سبحانه وتعالى) kuwaumba kila mmoja kwa kutofautiana mwili, matamania n.k. Na ndio maana akakatazwa mwanamke kufunga Swawm za Sunnah bila ya ruhusa ya mumewe. [Rejea Hadiyih namba 30].
4. Hii ni njia kubwa kwa Uislamu kufunga mlango wa shari, kwani kiubinaadamu, mtu akiwa ana hasira anaweza kutoa talaka na hivyo nyumba kuvunjika. Au pia ikiwa shauku ya mwanamme ni kubwa, anaweza kuzini, na hivyo kuvunja mahusiano mema na mkewe na hata pengine kumletea ugonjwa mbaya.

Hadiyth Ya 129

Haifai Kutia Chokaa Makaburi Au Kujengea Au Kukalia

عَنْ جَابِرٍ (رضي الله عنه) قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُجَصَّصَ الْقَبْرُ وَأَنْ يُقْعَدَ عَلَيْهِ وَأَنْ يُبْنَى عَلَيْهِ. مسلم

Imepokelewa kutoka kwa Jaabir (رضي الله عنه) amesema: Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amekataza kaburi kutiwa chokaa (liwe imara), kuketiwa juu yake na kujengewa.²³

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Makatazo ya kupaka kaburi chokaa au kutia alama yoyote ile. Na kuzidisha inapovuka mipaka ya kulipamba huwa ni haraam.
2. Uharamisho wa kuketi juu ya kaburi, kwani hivyo ni utovu wa adabu juu ya maiti kama alivyosema Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) **((Msiswali juu ya makaburi wala msiketi juu yake))**.²⁴

[Rejea Hadiyth namba 84, 137].

3. Kuyajengea makaburi hatimaye kutapelekea watu kuyatukuza na kufanya mahali pa 'Ibaadah, jambo liloharamishwa: Mtume (صلى الله عليه) amesema: **((Hakika watu waovu kabisa watakaokutana na alama za Qiyaamah ni wale wanaofanya makaburi kuwa ni Misikiti [mahali pa 'Ibaadah]))**.²⁵
4. Makatazo ya kujengea kaburi kwa vile ni mila za kikafiri na upotezaji wa mali kwa jambo lisilopasa. Na kujengewa pia kutasababisha watu wengine kutopata nafasi ya kuzikwa makaburini.
5. Muislamu anapaswa kupewa heshima yake hata baada ya kufariki kwake na kutomfanyia mambo yanayokatazwa katika Shari'ah.

²³ Muslim.

²⁴ Muslim.

²⁵ Ahmad na amesimulia Abu Haatim katika Swahiyh yake.

Hadiyth Ya 130 Analaaniwa Anayefanya Haja Njia Wapitazo Watu Au Kivulini

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((اتَّقُوا اللَّعَّانِينَ)) قَالُوا: وَمَا اللَّعَّانَانِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: ((الَّذِي يَتَخَلَّى فِي طَرِيقِ النَّاسِ أَوْ فِي ظِلِّهِمْ)) مسلم

Imepokelewa kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) kwamba Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: **((Jilindeni [jiepusheni] na sehemu mbili zinazopelekea mtu kulaaniwa))**. [Maswahaba] Wakauliza: Ni sehemu zipi hizo zinazopelekea mtu kulaaniwa? Akasema: **((Ni mtu kufanya haja katika njia wanazopita watu au katika vivuli wanavyoketi))**.²⁶

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Makatazo ya kufanya haja njiani ikiwa choo kinapatikana au hakiapatikani ni jambo lisilofaa, kwani kufanya kunaleta maudhi kwa watu na pia upo uwezekano wa kusambaza ugonjwa. Hapana budi kwa anayetaka kwenda haja kufanya hivyo kando ya barabara au kichakani.
2. Uislamu umehimiza usafi wa binaadamu kwa kila upande; kiwiliwili, nguo hata njiani ili ajilinde na uchafu unaosababisha maradhi na abakie salama katika siha.
3. Usafi na tawahaara ni jambo linalopendeza na ya Allaah (سبحانه وتعالى) Anapenda wanaojiweka katika hali hiyo:

﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾

((Hakika Allaah Anapenda wanaotubia na Anapenda wanaojitoharisha))²⁷

4. Uislamu unapendelea na kuhimiza heshima na sitara ya mtu. Kufanya haja njiani bila ya kuwa na udhuru ni kukosa haya, nako ni ukosefu wa lymaan. [Rejea Hadiyth namba 69].

²⁶ Muslim.

²⁷ Al-Baqarah (2: 222)

5. Makatazo ya kufanya haja njiani ni miongoni mwa madhambi makubwa kwa vile yanahusiana na laana.
6. Pia kukatazwa kwenda haja vivulini mwa watu ni kuwaudhi watu na kuwakosesha sehemu ya kupumzika baada ya kazi ngumu na nzito. Na tufahamu kuwa tumekatazwa kuwaudhi watu.
7. Pia tabia ya baadhi ya watu kutupa taka njiani, au wale walioko ndani ya magari kutupa vikopo vya soda, juisi na kadhalika, ni katika mambo yasiyotakikana kwa Muislamu na asiye Muislamu.